

Rehberlik Ve Araştırma Merkezlerinde Çalışan Rehber Öğretmenlerin Özel Eğitimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışmaya Yönelik Öz Yeterlik Algıları

*

Salih Faik Gürbüz* - Hasan Bozgeyikli**

Öz

Bu araştırmada, rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin Özel Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışmaya Yönelik Öz Yeterlik Algıları cinsiyet, eğitim düzeyi, kıdem, mezun olunan bölüm ve ailesinde engelli bireyin olup olmaması gibi değişkenler açısından farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Genel tarama modelinin kullanıldığı araştırmada, araştırmanın örneklemini 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı 35 ilde bulunan rehberlik araştırma merkezlerinde görev yapan 254 rehber öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve "Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği" Kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistiklerin yanında bağımsız gruplar için t testi ve Tekyönlü varyans analizi teknikleri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre rehberlik araştırma merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin özel eğitim özyeterlik düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı ancak, kıdem, ailesinde engelli birey olma durumu ve mezun olunan program açısından anlamlı düzeyde farklılıklar bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara dayalı öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Öz Yeterlik, Özel Eğitimde Öz Yeterlik, Rehber Öğretmen.

* Pdr Uzmanı, Kayseri İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Kayseri E-Posta: sfgenhovara@hotmail.com

** Doç. Dr., Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Kayseri

E-Posta: hbozgeyikli@erciyes.edu.tr

Self Efficacy Perceptions For Guidance And Psychological Counselling On Special Education Of The Counselors Working In Guidance And Research Centers

*

Abstract

The aim of this study is to determine the self efficacy perceptions for guidance and psychological counselling on special education of the counselors working in guidance and research centers and to identify whether they differ or not in terms of some variables such as; gender, education level, university graduation, seniority, disabled individuals in families. In the research, where general screening model was used, the research sample creates 254 guidance teachers working in guidance and research centers that connected to Ministry of Education in 35 provinces. Research data was gathered by using personal information form and the scale for guidance guidance teacher special education self efficacy. In the analysis of the data, t-test for individual groups and one way analysis of variance techniques were used. Study findings indicate that self efficacy perceptions of counselors dont differentiate according to gender but there are significant differences in other subject areas. Suggestions were discussed based on the research findings.

Keywords: *Counseling and research centers, self - efficacy, self - efficacy in special education, guidance counselor*

Giriş

Hızla değişen toplumsal koşullarda, bireylerin karşılaştıkları bireysel, eğitsel ve mesleki sorunlarının çözümü ve bu konularda kendilerine en uygun kararlar verebilmeleri için profesyonel anlamda yardım sağlama hizmeti, “psikolojik danışman”larla gerçekleştirilmektedir. Psikolojik danışma mesleği, bireyin ihtiyaçlarını saptayan bir ilişkiyi yerleştirme, bu ihtiyaçların doyumuna hizmet etme, stratejileri desenlendirme, kararlarına etkili yardım planlarını gerçekleştirme ve benlik farkındalığını [self-awareness] geliştirmeye yardım etme sürecidir (Schmidt, 1996; Ültanır, 2005). Ülkemizin ihtiyaçları doğrultusunda Psikolojik Danışma ve Rehberlik lisans programlarından mezun olanlar çoğunlukla okullarda, bir kısmı da Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde rehber öğretmen olarak göreve başlamaktadırlar (Yüksel, 2010). Okulda öğrenciye yönelik hizmetleri anlatan kavramlar, kapsamı yönünden birlikte düşünüldüğünde, en geniş olandan başlamak üzere “Öğrenci kişilik hizmetleri”, “Rehberlik” ve “Psikolojik danışma” şeklinde sıralanır. Psikolojik danışma ve rehberlik birbirinden ayrılmaz bir bütün oluşturdukları için kaynaklarda, “psikolojik danışma ve rehberlik” olarak ifade edilmektedir. (Özgülven, 1999).

2006 yılında yürürlüğe giren Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinin, rehber öğretmenin görev ve sorumlulukları başlıklı 63. maddesine (2006) göre; rehber öğretmen bulunduğu okul ve kurumdaki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin yanında aşağıdaki görevleri yapacağı ifade edilmektedir;

a-) Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin ailelerine yönelik aile eğitimi hizmetlerini planlamak, yürütmek ve gerektiğinde ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmak.

b-) Özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin bireysel gelişimini değerlendirmek üzere formlar hazırlanmasında BEP geliştirme birimiyle, öğretmenler ve ilgili personel ile işbirliği yapmak.

c-) Öğretmenler ve ailelerle işbirliği yaparak öğrenciler için bireysel gelişim raporu hazırlamak.

ç-) Öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla rehberlik ve danışma hizmetleri yürütme komisyonu, BEP geliştirme birimi, izleme ve yöneltme kurulu ile öğretmenlerle işbirliği yapmak.

Bununla birlikte, rehber öğretmene üyesi olduğu kurullar nedeniyle de özel eğitimle ilgili birtakım görevler verilmiştir. Örneğin; özel gereksinimli öğrencinin Rehberlik ve Araştırma Merkezinde (RAM) eğitsel değerlendirilmesinin ve tanılmasının yapılabilmesi için okulun hazırlayacağı bireysel gelişim raporu gereklidir. Rehber öğretmen bu raporu hazırlayarak tanılmanın bir unsuru haline gelmektedir. Ayrıca tıpkı ABD’de olduğu gibi ülkemizde de özel gereksinimli öğrencilerin diğer öğrencilerin faydalandığı rehberlik ve danışma hizmetlerinin tümünden yararlanma hakkı vardır. Bu hak 573 sayılı KHK’nın yukarıda alıntılanan maddesiyle yasal güvence altına alınmıştır. Bu hizmetler; rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri yönetmeliğine göre, eğitsel rehberlik, mesleki rehberlik, bireysel rehberlik, bireyi tanıma, grup rehberliği etkinlikleri ve yöneltme başlıkları altındaki konularla ilgili çeşitli görevlerden oluşmaktadır.

Tüm insanlar gibi özel gereksinimli bireylerin de sevgi, güvenlik, başarı, duygulanım ve ait olma gereksinimleri vardır. Tıpkı normal gelişim gösteren akranları gibi özel gereksinimli çocuklar da anne-babalarından sıcaklık ve güven hissetmek, ergenliklerinde grupla özdeşim kurma arayışına girerek akranlarından kabul görmek isterler. Genç yetişkinliğe doğru cinsel kimliklerine yönelik daha fazla ilgi gösterirler ve olgunlaştıkça da iş ve sosyal yaşamlarında artan bir bağımsızlık ararlar. Özel gereksinimli bireylerin normal gelişim gösteren akranlarına benzer ilgi, ihtiyaç, değer ve amaçlara sahip olmaları nedeniyle kendilerine götürülecek danışmanlık hizmetlerinin amaç ve yöntemleri de normal gelişim gösteren akranlarınıninkine paralel olmak durumundadır (Lombana,1982: Akt: Aksoy, 2008).

Bu amaçla özel gereksinimli bireylere götürülecek rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetleri normal gelişim gösterdiği kabul edilen bireylerinkiyle benzer amaç ve yöntemleri içerse de bireyin yetersizlikten etkilenme derecesi, bireysel özellikleri, belirli bir alandaki performansı ve gereksinimlerinin değerlendirilmesiyle bireyselleştirilmiş bir takım uygulamaları gerektirmektedir. Ayrıca, özel gereksinimli bireylerin bakım, eğitim ve sosyal katılım gereksinimleri doğrultusunda etki alanı içerisine giren aile, öğretmen, bakım ve okul personeli ile arkadaşlar gibi yetersizliğin dolaylı sonuçlarından etkilenen grupların da rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri gereksinimi ortaya çıkmaktadır(Aksoy, 2009).

Yeşilyaprak, (2004)'a göre, okullarda özel gereksinimli öğrencilere sağlanacak rehberlik hizmetlerinin disiplinler arası bir ekip yaklaşımıyla gerçekleştirilmesi, ekibin bir üyesi olarak rehber öğretmenin öğrencinin akademik, sosyal ve duygusal gelişiminin desteklenmesinde eğitimi ve deneyimleri sayesinde önemli bir rol oynamasını mümkün kılar. Rehber öğretmen kaynaştırma eğitimini yürütürken ekibin işbirliğinin sağlanmasında ve etkinliklerin planlamasında koordinatör görevini üstlenebilir. Ayrıca rehber öğretmenler sahip oldukları insan ilişkileri, grup ilişkilerinin gelişimi, kişilerarası iletişim becerileri ve danışma dinamikleri bilgileriyle etkili bir kaynaştırma uygulamasına destek sağlayabilirler.

Özel gereksinimli bireylerin aileleri de yasadıkları çeşitli bireysel ve toplumsal problemler nedeniyle rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri alma gereksinimi duyarlar. Bu kapsamda aileye verilecek profesyonel aile danışmanlığı hizmetinin yanında özel gereksinimli öğrencinin devam ettiği okul aracılığıyla da bu ailelere yardım ve destek sağlanabilir. Rehber öğretmenlerin özel gereksinimli çocuklara ve ailelerine bu hizmetleri verebilmeleri için özel eğitimle ilgili dersler almış olmaları veya hizmet içi eğitim kurslarına katılmış olmaları gerekmektedir. Kaynaştırma uygulaması yapılan ya da özel eğitim sınıfı bulunan okulların rehber öğretmenlerinin bu ailelere sağlayabileceği çeşitli destekler vardır. Özel gereksinimli çocuğa ve ailesine verilecek hizmetlerde ailenin bir bütün olarak ele alınması gerekmektedir. Bu anlayışa göre ailelere yönelik hizmetleri

- Bilgi verici yaklaşımlar,
- Psikoterapötik yaklaşımlar
- Anne-baba eğitim programları başlıkları altında toplamak mümkündür.

Özel gereksinimli öğrencilerin etkili bir şekilde desteklenebilmesi için okul danışmanlarının sürece mutlaka dâhil olmalarının gerekliliği vurgulanmıştır. Bu öğrencilerin meslek ve üst eğitim kurumlarına geçişlerinde geçiş planlarını yapılması, geçiş sürecinde ailelere ve öğrencilere yeterli bilginin sağlanması, üst öğrenim kurumları ve meslek için gerekli olan ek bilgi ve becerilerin öğrenciye kazandırılması sürecinde tıpkı normal öğrencilerde olduğu gibi okul danışmanlarının mutlaka etkin bir rol üstlenmeleri gerektiği belirtilmektedir (Milsom, ve Hartley, 2005; Aksoy, 2009,61).

Aksoy (2008)' a göre, Rehber öğretmenin çalışmalarının etkililiğini ve verimliliğini etkileyen bireysel özelliklerinden birisi de öz yeterlik algıdır. Rehber öğretmenlerin kendi çalışma alanlarına giren konularda sergilemeleri gereken becerileri başarılı bir biçimde yerine getirebileceklerine dair yeterlik algıları süreci etkileyen önemli bir değişkendir. Öz yeterlik algısı, sosyal bilişsel kuram da açıklanmış bir özellik olarak bireylerin becerilerini sergileme düzeylerini etkileyen önemli bir özelliktir.

Yüksel (2010)' un Cashwell ve Dooley, (2001)' den aktardığına göre, öz yeterlik algısı yüksek olan rehber öğretmenlerin mesleklerini gerçekleştirirken karşılaştıkları problem davranışları çözüme ve uygun danışmanlık becerilerini sergilemede daha başarılı oldukları vurgulanmaktadır. Bundan dolayı Rehberlik ve Araştırma Merkezinde görev alan rehber öğretmenlerin öz yeterlik algılarının sunacağı psikolojik danışma ve rehberlik hizmetinin verimi ve kalitesini etkileyen önemli değişkenlerden biri olabileceği düşünülmektedir.

Öz yeterlik algısı, sosyal öğrenme kuramcılarında Bandura (1977, 1986, 1997) tarafından ortaya sunulmuş olup davranış üzerinde etkili olduğu ileri sürülen önemli kavramlardan biridir. Sosyal öğrenme kuramına göre insanlar kendilerini, kendi denetimleri dışında gelişen olaylar yoluyla değil, bizzat kendi eylemlerini düzenleyerek ve inisiyatif kullanarak oluşturmaktadır. Bireyin kendisine hedefler belirlemesinde ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli etkinlikleri organize etmesinde yetkinlik inançları aracı olmaktadır.

Bandura(1982)' ya göre, öz yeterlik, bireyin, belli bir performansı göstermek için gerekli etkinlikleri planlayıp, başarılı şekilde yapma isteğine dair yargısıdır. Öz yeterlik algısı, insanların kendilerine ilişkin düşünce ve duygularını etkileyebileceği gibi, belirli bir duruma yönelik harekete geçme isteğinin düzeylerini ve davranışlarını da etkileyebilmektedir.

Kuzgun(2003)' a göre, öz yeterlik algısı insanların girişeceği her iş için söz konusudur. Öz yeterlik algısı, yeterliliğimize yönelik bir inançtır. Amaçlarımıza ulaşmak için belirli davranışları organize etmek ve onu gerçekleştirmek için gereklidir. Ülkemizde Bandura'nın "self-efficacy" kavramının, öz yeterlik inancı (Kurbanoglu, 2004), yetkinlik beklentisi (Yiğit, 2001), öz yetkinlik (Bozgeyikli, Bacanlı ve Doğan, 2009) ve öz yeterlik algısı (Akkoyunlu ve Kurbanoglu, 2003) gibi farklı kavramsallaştırmalarla

kullanıldığı görülmektedir. Farklı kavramlar kullanılsa da, bu çalışmaların hepsi Bandura'nın öz-yeterlik (self efficacy) kavramına atıfta bulunmaktadırlar (Aksoy ve Diken, 2009).

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin öz yeterlilik algılarının geliştirilmesinde oluşacak davranış değişikliklerini kalıcı ve anlamlı olabilmesi için: "Bandura' ya göre sosyal öğrenme kuramı çerçevesinde bireyin ilgi, gereksinim ve amaçları, önceden aldığı pekiştiriciler, modele duyulan hayranlık gibi faktörler gözlem yoluyla öğrenmede dikkat etme sürecini önemli ölçüde etkileyen faktörlerdir. İkinci önemli faktör gözlemlenen davranışın hatırlanmasında, bireyin zihinsel yapısı ve kapasitesi, bununla birlikte, bireyin davranışı yapabileceğine ilişkin inancı, yetkinlik duygusu, öz düzenlemede, içselleştirilmiş performans standartları kadar algılanan yetkinlik kavramı yani bireylerin, davranışlarını kendi yeteneklerine uygun şekilde düzenlemeleri doğru bir yetkinlik algısına sahip olmasıdır" (Bozgeyikli, 2005).

Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin öz yeterlik algılarının geliştirilmesinde özel eğitim alanına yakınlık ve ilgi özel eğitim hizmetlerini sunma konusunda kendi yeterlik kapasitesi ve zihinsel gelişimi, bu meslekten doyumunu ve iş tatmini, kişinin yetenek farkındalığı önemli bir unsur olarak görülmektedir. Bu çalışmada rehber öğretmenlerin özel eğitimle ilgili öz yeterliği; Rehberlik ve Araştırma Merkezi psikolojik danışmanın özel eğitimle ilgili rol ve sorumluluklarının beceriye dönüştürülmesinde ve uygulanmasında kendi yeterliklerine dair algıları olarak tanımlanmaktadır. Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının belirlenmesi için bu araştırmaya gereksinim duyulmuştur.

Bu araştırmanın temel amacı, Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmaya ilişkin öz yeterlik algılarını çeşitli değişkenler açısından (cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleki kıdem, mezun olunan bölüm, ailesinde engelli bir bireyin olup olmaması) incelemektir. Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır.

1. Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmayla ilgili rolleri ve sorumluluklarına ilişkin öz yeterlik algıları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmayla ilgili rolleri ve sorumluluklarına ilişkin öz yeterlik algıları eğitim düzeylerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmayla ilgili rolleri ve sorumluluklarına ilişkin öz yeterlik algıları ailesinde engelli bir bireyin olup olmaması durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
4. Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmayla ilgili rolleri ve sorumluluklarına ilişkin öz yeterlik algıları mesleki kıdemlerine göre farklılaşmakta mıdır?
5. Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmayla ilgili rolleri ve sorumluluklarına ilişkin öz yeterlik algıları mezun olunan bölüme göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada Rehberlik Araştırma Merkezlerinde çalışan Rehber Öğretmenlerin Özel Eğitimde Öz Yeterliklerinin ilişkilerin incelenmesi amaçlandığından bu araştırma, genel tarama modelinde betimsel bir araştırmadır.

Evren Ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim-öğretim yılında Türkiye genelinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı 213 Rehberlik ve Araştırma

Merkezinde görev yapan 1300 Rehber Öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 35 ilde bulunan Rehberlik Araştırma Merkezlerinde görev yapan 254 Rehber Öğretmen oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan toplam 254 rehber öğretmenin 97'si kadın (%38,2) ve 157'si erkektir (%61,8)

Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin çalıştıkları Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin buldukları illere göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin çalıştıkları Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinin buldukları illere göre dağılımı

İller	N	%	İller	N	%
Kayseri	10	3,94	Gaziantep	7	2,76
İstanbul	20	7,87	Kütahya	5	1,97
Ankara	20	7,87	Malatya	10	3,94
Adana	10	3,94	Aydın	7	2,76
İzmir	10	3,94	Hatay	9	3,54
Elazığ	10	3,94	Konya	8	3,15
İçel	10	3,94	Manisa	5	1,97
Samsun	9	3,54	Muğla	6	2,36
Tekirdağ	8	3,15	Trabzon	5	1,97
Balıkesir	7	2,76	Tokat	5	1,97
Diyarbakır	8	3,15	Kars	2	0,79
Erzurum	7	2,76	Bolu	2	0,79
Niğde	5	1,97	Kocaeli	2	0,79
Antalya	12	4,72	Zonguldak	3	1,18
Afyon	6	2,36	Kırıkkale	2	0,79
Bursa	7	2,76	Van	2	0,79
Kahramanmaraş	6	2,36	Karaman	1	0,39
Sivas	8	3,15			
Toplam	254				% 100

Veri Toplama Araçları

Araştırma verilerini toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu ve Rehber öğretmen Özel eğitim Özyeterlik Ölçeği Kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan rehber öğretmenlerin cinsiyet ve eğitim düzeyi, kıdem, ailesinde engelli birey olup olmadığı ve mezun oldukları bölümü belirlemek amacıyla hazırlanan kapalı uçlu soruların olduğu kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği (RÖ-ÖEÖYÖ):

Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği (RÖ-ÖEÖYÖ); Aksoy ve Diken (2009a) tarafından geliştirilen RÖ-ÖEÖYÖ, 40 madden oluşmakta ve maddelere verilen yanıtlar 5'li Likert tipi derecelendirilmektedir. Bireyin her bir maddede belirtilen yeterliğe sahip oluşuna ilişkin görüşünü (1) tamamen katılmıyorum (2) katılmıyorum (3) kararsızım (4) katılıyorum ve (5) tamamen katılıyorum biçiminde sıralanan seçeneklerden birisini işaretleyerek belirtmesi istenmektedir. Ölçekte tersten puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 40 iken en yüksek puan 200'dür. Puan artışı rehber öğretmen adaylarının özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının yüksek olduğuna işaret etmektedir. Ölçek tek boyutludur ve Cronbach Alfa iç tutarlık katsayısı .98, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .96 olarak rapor edilmiştir. Ölçeğin bu çalışmada elde edilen iç tutarlık katsayısı .97 ve test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .98 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Türkiye' de Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan Rehber Öğretmenlere Kişisel Bilgi Formu ve Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği (RÖ-ÖEÖYÖ) uygulandıktan sonra değerlendirme çalışmaları yapılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde t testi ve Anova yöntemleri kullanılmıştır. Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmayla ilgili rolleri ve sorumluluklarına ilişkin öz yeterlik algıları cinsiyete göre farklılıkları, ailesinde engelli bir bireyin olup olmama durumu, mezun olunan bölüme ve eğilim düzeyine göre t testi, Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde rehberlik ve psi-

kolojik danışmayla ilgili rolleri ve sorumluluklarına ilişkin öz yeterlik algılarının kıdemine göre farklılıklarının analizinde Anova yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada manidarlık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır.

Bulgular

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Öncelikle Rehberlik Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin cinsiyetlerine göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin cinsiyetlerine göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

Cinsiyet	N	X	Std. Sapma	t	p
Kadın	97	142,88	36,574	1,789	.075
Erkek	157	150,89	33,456		

Tablo 2’deki bulgular incelendiğinde Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlikleri toplam puan üzerinden alınan ortalamaya bakıldığında kadın çalışanlarda 142,89 erkek çalışanlar da ise \bar{x} 150,90 bulunmuştur. Grupların toplam puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=1,789$, $p>.05$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermiştir. Bu bulguya göre Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlik düzeyleri cinsiyetlerine göre farklılaşmamaktadır.

Rehberlik Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

Eğitim Düzeyi	N	X	Std. Sapma	t	p
Lisans	220	147,66	34,416	,198	,843
Lisansüstü	34	148,94	37,914		

Tablo 3'deki bulgular incelendiğinde lisans mezunlarının toplam puanlarının ortalaması 147,67, Lisansüstü mezunlar da ise 148,94 bulunmuştur. Grupların toplam puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=,198$, $p>.05$; ,843) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olmadığını göstermiştir. Bu bulguya göre Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlik düzeyleri lisans veya lisansüstü eğitime göre farklılaşmamaktadır.

Rehberlik Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin ailesinde engelli birey olup olmamasına göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin ailesinde engelli birey olup olmamasına göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

Aile engelli birey	N	X	Std. Sapma	t	p
Var	34	168,82	41,329	3,810	,001
Yok	220	145,95	31,029		

* $p<.05$

Tablo 4'deki bulgular incelendiğinde ailesinde engelli birey olanların toplam puan ortalaması 168,82 ailesinde engelli bireye sahip olmayanlara bakıldığında ise toplam puan ortalaması 145,96 bulunmuştur. Grupların toplam puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=3,810$, $p<.05$; ,001) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermiştir. Bu bulguya

göre ailesinde engelli birey olan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlik algısı düzeyleri ailesinde engelli birey olmayan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlik algularından anlamlı düzeyde yüksektir.

Rehberlik Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin kıdemlerine göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Çalışan Rehber Öğretmenlerin Özel eğitimde Öz Yeterliklerinin kıdemlerine göre Farklılaşmasına ilişkin Varyans Analizi (F Testi) testi sonuçları

Kıdem	N	X	Std. Sapma	F	p
1-5 yıl ve daha az	99	142,52	37,181		
6-10 yıl	52	142,03	36,926	6,896*	,001
11-15 yıl	64	153,31	26,414		
16-20 yıl	39	167,76	17,805		

* p<,05

Rehberlik araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlikleri mesleki kıdem yılına göre değerlendirildiğinde, Öz Yeterlikleri en yüksek olan grup mesleki kıdemi 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip olanlar olarak öne çıkmaktadır. İkinci sırada Özel eğitimde Öz Yeterlikleri yüksek olan grup mesleki kıdemi 11-15 yıl mesleki kıdeme sahip olanlardır. Özel eğitimde Öz Yeterlikleri en az olan grup ise mesleki kıdemi 6-10 yıl olanlardır. Kıdem yılı açısından grupların puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test amacıyla hesaplanan F değeri (F= 6,896, P<.05; ,001) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu ifade etmektedir.

Rehberlik araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlikleri mesleki kıdem yılına göre farklılıkların kaynağını tespit etmek amacıyla yapılan TUKEY testi sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin kıdemlerine göre farklılaşmasına ilişki-tukey testi sonuçları

(I) Kıdem	(J) kıdem	Ort. arası fark (I-J)	P
1-5 yıl	6-10 yıl	,48679	1,000
	11-15 yıl	10,78725	,162
	16-20 yıl	25,24398	,000*
6-10 yıl	11-15 yıl	11,27404	,244
	16-20 yıl	25,73077	,001*
11-15 yıl	16-20 yıl	14,45673	,125

Tablo 6'daki bulgulara göre mesleki kıdemi 1-5 yıl olanlar ile 16-20 yıl arasında 1-5 yıl kıdemi olanlar lehine ve yine mesleki kıdemi 6-10 yıl olanlar ile mesleki kıdemi 16-20 yıl olanlar arasında mesleki kıdemi 6-10 yıl arasında olanlar lehine anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Bu bulguya göre kıdemi 1-5 yıl ve 6-10 yıl olan rehber öğretmenlerin özel eğitim öz yeterlik düzeyleri kıdemi 16-20 yıl olan rehber öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Rehberlik Araştırma Merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin mezun oldukları bölüme göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak amacıyla bağımsız gruplar için t testi analizi yapılmıştır. Yapılan analize ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterliklerinin mezun oldukları bölüme göre farklılaşmasına ilişkin t testi sonuçları

Mezun olunan bölüm	N	X	Std. Sapma	t	p
Rehberlik ve PD.	165	142,83	34,61	4,145	,001
Diğer	89	160,49	27,80		

Rehberlik araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlikleri mezun olunan bölümlere göre değerlendirildiğinde, hesaplanan toplam puan üzerinden alınan ortalama bakıldığında Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık mezunu olanların toplam puan ortalaması 142,83, Diğer bölümlerden mezun olanların toplam puan ortalaması

ise 160,49 bulunmuştur. Grupların toplam puanları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla hesaplanan t değeri ($t=3,810$, $p<.05$; $.001$) grupların puan ortalamaları arasındaki farkın .05 düzeyinde anlamlı olduğunu göstermiştir. Bu bulguya göre diğer alanlardan mezun olan rehber öğretmenlerin özel eğitim özyeterlik düzeyleri Rehberlik ve Psikolojik danışmanlık bölümünden mezun olan rehber öğretmenlerden anlamlı düzeyde yüksektir.

Tartışma

Rehberlik ve Araştırma Merkezinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde rehberlik ve psikolojik danışmaya ilişkin öz yeterlik algılarının çeşitli değişkenler açısından (cinsiyet, eğitim düzeyi, mesleki kıdem, mezun olunan bölüm, ailesinde engelli bir bireyin olup olmaması) incelendiği bu araştırmada ilginç sonuçlar bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadın çalışanlar ile erkek çalışanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Karahan(2008) yapmış olduğu araştırmada da bu araştırmanın sonucunu destekler nitelikte bir sonuca ulaşarak eğitimcilerin öz-yeterlik algıları cinsiyete anlamlı bir farklılık göstermediğini belirtmiştir. Özerkan(2007)'ın araştırmasında da öğretmenlerin öz-yeterlik algıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir. Öğretmen öz-yeterliği ile cinsiyet ilişkisini inceleyen araştırmalarda birbirinden çok farklı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Brandon (2000) çalışmasında, erkek öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna karşılık, Shahid ve Thompson (2001) çalışmasında, okullarda görev yapan kadın öğretmenlerin öz-yeterliklerinin her iki alt boyutunun da (bireysel-genel öğretim yeterliği) erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Cheung, (2006) çalışmasında da, kadın öğretmenlerin öz-yeterlik algılarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2002); Fortman ve Pontius (2000); Ghaith ve Shaaban, (1999); Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu ve Soran (2006) vb. ilgili araştırmaların büyük çoğunluğunda ise, öğretmen öz-yeterliğinin cinsiyete göre anlamlı bir değişkenlik göstermediği belirlenmiştir.

Korkut, Babaoğlu (2012) sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık gösterdiğini, araştırmalarda erkek öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının kadın öğretmenlere göre daha yüksek

olduğu belirtmişlerdir. Ayrıca araştırmalarında bu tür sonuçların diğer araştırmalarda da belirtildiğini ve bu araştırmaların cinsiyet değişkenine ilişkin bazı çalışmalar kadınların (Çapri ve Çelikkaleli, 2008; Ekici, 2006) bazı çalışmalar ise erkeklerin daha yüksek öz yeterlik inançlarına sahip olduğunu (Akbulut, 2006; Savran ve Çakıroğlu, 2003) belirlemiştir. Zengin (2003) kadın öğretmenlerin mesleğe atanıncaya kadar geçen süre zarfında erkek öğretmenlere göre daha çok engelle karşılaştıklarından mesleklerine daha sıkı sarıldıklarını, bu nedenle kadın öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Benzer biçimde bu araştırma bulgularından farklı sonuçlara ulaşan Güven (2005) ve Kuş (2005) öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının cinsiyete göre farklılaşmadığını belirlemişlerdir. Akbaş ve Çelikkaleli (2006); Akbulut (2006); Altunçekiç, Yaman ve Koray (2005); Berkant ve Ekici (2007); Can, Günhan ve Erdal (2005); Coşgun ve İlgar (2004); Çoban ve Sanalan (2002); Gerçek, Yılmaz, Köseoğlu ve Soran (2006); Güven ve Ersin (2007); Karadeniz ve Özdemir (2006); Küçükıılmaz ve Duban (2006) ve Oğuz ve Topkaya (2008) da öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının cinsiyete göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşmışlardır (Korkut, Babaoğlu, 2012, 274).

Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlikleri eğitim düzeyine göre farklılaşması açısından incelendiğinde lisans mezunları ile lisansüstü mezunlar arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Derman (2007) Kimya öğretmenleri üzerinde yapmış olduğu bir araştırmada kimya öğretmeni adaylarının lisansüstü eğitim yapmayı isteme değişkeni açısından öz yeterlik ölçeğinin iç faktörler alt boyutunda anlamlı bir fark olmadığını ifade etmektedir. Özata (2007) ise Öz-yeterlilik boyutlarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık olmadığını belirtmiştir.

Rehberlik ve araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlikleri ailelerinde engelli bireylerin varlığı veya yokluğuna bağlı olarak hesaplanan toplam puan üzerinden alınan ortalamaya bakıldığında ailesinde engelli birey olanlar ile ailesinde engelli bireye sahip olmayanlar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Öğretmenlerin engelli bireylere sahip olup olmama durumunu inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır ancak engelli birey ve aile, yakın çevre, engelli birey ve kardeş gibi konuları ele alan çalışmaların yapıldığı görülmüştür.

Bu nedenle engelli bireylere sahip olan öğretmenlerin öz yeterlilikleri konusunda bir çalışmanın yapılması çok anlamlı olacaktır.

Ayrıca, Rehberlik Araştırma Merkezlerinde Çalışan Rehber Öğretmenlerin Özel eğitimde Öz Yeterlikleri mesleki kıdem yılına göre göre değerlendirildiğinde, mesleki kıdemi 1-5 yıl olanlar ile 16-20 yıl arasında, mesleki kıdemi 6-10 yıl olanlar ile mesleki kıdemi 16 - 20 yıl olanlar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Aksoy ve Diken(2009) Rehber öğretmenlerin özel eğitimde psikolojik danışma ve rehberliğe ilişkin öz yeterlik algılarının meslekteki deneyim süresine göre anlamlı şekilde farklılaştığını belirtmişlerdir. Korkut, Babaoğlu(2012)'a göre, öğretmenlerin öz yeterlik inançları hizmet yıllarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Öz yeterlik inancının öğretmenlerin hizmet yıllarına göre farklılaşmadığı bulgusunu destekleyen araştırmalarında Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu (2008), öz yeterlik inancının demografik değişkenlerden çok okul içi değişkenlerden etkilenmekte olduğunu ileri sürmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin hizmet yıllarına göre öz yeterlik inançlarının farklılık göstermemesinin beklenen bir sonuç olduğunu belirtmektedir. Araştırmanın bu bulgusundan farklı bulgulara ulaşan Sağlam (2007) ise öğretmenlerin deneyim süreleri arttıkça, öz yeterlik inançlarının düştüğünü ortaya koymuştur. Yine Ekici (2006) ve Ercan (2007) hizmet yıllarına göre öz yeterlik inançlarının farklılık göstermediğini ortaya koymuşlardır. Başka bir araştırmada Üstüner, Demirtaş, Cömert ve Özer (2009), öğretmen öz yeterlik inançlarının hizmet yıllarına göre farklılaşmadığını, yalnız aritmetik ortalamalarına bakarak öğretmenlerin meslekte çalışma yılı arttıkça öz yeterliklerinin de artma eğiliminde olduğunu ifade etmişlerdir. Bu farklılaşmanın nedenini Kuş (2005), öğretmenlik deneyimi fazla olan öğretmenlerin öğretmen yetiştiren okullardan çok daha önceki yıllarda mezun olmalarına ve o zaman öğretmen yetiştiren okulların programlarının daha farklı olmasına bağlamaktadır(Korkut, Babaoğlu2012,274).

Bandura'ya (1986, 1995) göre bireyler, başkalarının deneyimleriyle benzerlikler kurarak kendilerini, model aldığı bireyler gibi, yeterli görmektedirler. Bu araştırmada hizmet yıllarına göre öz yeterlik inançlarında farklılık olmamasının nedenlerinden biri, uygulamaya katılan deneyimsiz öğretmenlerin, deneyimli olanlardan etkilenmeleri, hatta aralarında benzerlikler kurarak kendilerini yeterli olarak algılamaları olabileceği düşünülmektedir.

Rehberlik araştırma merkezlerinde çalışan rehber öğretmenlerin özel eğitimde öz yeterlikleri mezun olunan bölümlere göre değerlendirildiğinde, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık mezunu olanlar ile diğer bölümlerden mezun olanlar arasında diğer bölümlerden mezun olan rehber öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın düşündürücü boyutu ise diğer bölümlerden mezun olup rehber öğretmenlik yapanların özel eğitim öz yeterlik düzeylerinin PDR' den mezun olarak görev yapanlardan daha yüksek olmasıdır. Bunun temel sebeplerinden birisinin Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Lisans programı ders müfredatında Özel eğitim alanı ile ilgili tek bir dersi olması olabilir. Ancak diğer branş mezunlarının aldıkları eğitim içeriğinin bilinmiyor olması da böyle bir yorum yapmayı güçleştirmektedir. Bu nedenle diğer branş mezunları ile PDR bölümü mezunları arasında özel eğitimde öz yeterlik farklılıklarının nedenlerinin araştırılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Acar, T.,(2007). *Öz-Yeterlilik (Self-Efficacy) kavramı üzerine*. 4 Aratıl 2013 tarihinde http://tulin.likya.org/Egitimle/Oz_yeterlik_T.Acar.pdf. Adresinden erişilmiştir.
- Akkoyunlu, B., Kurbanoglu S.,(2003). "Öğretmen Adaylarının Bilgi Okur Yazarlığı ve Bilgisayar Öz Yeterlik Algıları Üzerine Bir Çalışma", *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı: 24, Ankara, s. 1-10.
- Aksoy, V., Diken, İbrahim H.,(2009). "Rehber Öğretmen Özel Eğitim Öz Yeterlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, s. 29-37.
- Aksoy, V., Diken, İbrahim H.,(2009). "Annelerin Ebeveynlik Öz Yeterlik Algıları ile Gelişimi Risk Altında Olan Bebeklerin Gelişimleri Arasındaki İlişkiyi İnceleyen Araştırmalara Bir Bakış *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, s. 59-68.

- Akyol, B.,(2007). *Eğitim Örgütlerinde İnsan Kaynakları Uygulamalarının Öğretmen Performansına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, O.(2011). *Çalışanların Öz Yeterlilik Algılarının Yaşam Doyumları Üzerine Etkisi: Okul Yöneticileri Üzerine Bir Araştırma*, KTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Bölümü, Trabzon,
- Bandura, A. (1982). Self-Efficacy Mechanism in Human Agency. *American Psychologist*, 37, s.122-147.
- Bozgeyikli, H., Bacanlı, D.,(2009). İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Karar Verme Yetkinliklerinin Yordayıcılarının İncelenmesi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21, s. 125-136.
- Bozgeyikli, H.,(2004). Meslek Kararı Verme Yetkinlik Ölçeğinin Geliştirilmesi, *Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı:11, s.221-234
- Bozgeyikli, H.,(2005). *Mesleki Grup Rehberliğinin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin Meslek Kararı Vermede Kendilerini Yetkin Görme Düzeylerine Etkisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Churin, A.,(2005). *Personel Güçlendirme ve Bireysel Performans İlişkisi Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Çıkkılı, Y.,(1996). *Özel Eğitime Muhtaç Çocukların Türk Milli Eğitim Sistemi İçindeki Yeri ve Önemi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Derman A.,(2007). *Kimya Öğretmeni Adaylarının Öz Yeterlik Algıları Ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Gençtürk A.,(2007), *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları Ve İş Doyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,Zonguldak.
- İstingel, M. Ayşe(2006). *Okul Rehber Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ve İş Stresleri Arasındaki İlişki Düzeyinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

- Kağan, M.,(2005). Devlet ve Özel İlköğretim Okulları ile Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde Çalışan Rehber Öğretmenlerin İş Doyumlarının İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara.
- Karahan Ş.,(2008).*Özel Eğitim Okullarında Çalışan Eğitimcilerin Özyeterlik Algılarının Ve Tükenmişlik Düzeylerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Özel Eğitim Anabilim Dalı, , İstanbul.
- Kepçeoğlu, M.,(1993). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Kadıoğlu Matbaası, Ankara.
- Koç, V.,(2008). Kişiler Arası Tarz, Kendilik Algısı, Öfke ve Depresyon, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Korkmaz, İ. (2003). *Sosyal Öğrenme Kuramı, Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Ankara; PegemA yayıncılık.
- Korkut K., Babaoğlu E.,(2012). Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları) *Uluslararası Yönetim İktisat Ve İşletme Dergisi*, Cilt 8, Sayı 16, 2012 Int. Journal Of Management Economics And Business, Vol. 8, No. 16, 2012
- Kuzgun, Y. (2003), *Meslek Rehberliği ve Danışmanlığına Giriş*, Ankara; Nobel Yayın Dağıtım.
- Milli Eğitim Bakanlığı (1997). *573 Sayılı Özel Eğitim Hakkında Kanun Hükmünde Kararname*, Resmi Gazete, Haziran, Ankara, Sayı 23011.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2001). Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliği, *Tebliğler Dergisi*, Mayıs, Ankara, Sayı 2524.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2010). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, *Tebliğler Dergisi*, Haziran, Ankara, Sayı 2634.
- Özerkan E.,(2007). Öğretmenlerin Öz-Yeterlik Algıları İle Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Benlik Kavramları Arasındaki İlişki, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Özgüven, İ. Ethem (1999) *Çağdaş Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberlik*, Sistem Ofset, Ankara.
- Peker, Ö.,(2008). *Örgütsel Desteğin Değişime Yatkınlığa Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Sağiroğlu, N.,(2006). *Özel Gereksinimli Bireylere Sahip Ailelerin Çocuklarının Devam Ettiği Özel Eğitim Rehabilitasyon Merkezlerinden Beklentileri*,

- Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Senemoğlu, N. (1997). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim- Kuramdan Uygulamaya*. Ertem Matbaacılık, Ankara.
- Şimşek, Z.,(2007). *Özel Eğitime Gereksinimi Olan Bireylerin Özel Eğitime Gereksinimi Olmayan Kardeşlerinin Umutsuzluk Düzeyinin Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Şirin, G.,(2007). *Öğretmenlerin Duygusal Zeka Düzeyleri ile Stresle Başa Çıkma Tarzları Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ültanır, E.,(2005). Türkiye’de Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) Mesleği ve Psikolojik Danışman Eğitimi, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Mersin, s. 102-111.
- Yüksel K., Diken İ., Aksoy, V., Karaaslan, Ö.,(2012) Rehber Öğretmen Adaylarının Özel Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberliğe İlişkin Öz-Yeterlik Algıları, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 31 (Ocak 2012/I), ss. 137148.
- Yüksel, K.,(2010). *Rehber Öğretmen Adaylarının Özel Eğitimde Psikolojik Danışma ve Rehberliğe İlişkin Öz Yeterlilik Algıları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Gürbüz, S. F. & Bozgeyikli, H. (2014). Rehberlik Ve Araştırma Merkezlerinde Çalışan Rehber Öğretmenlerin Özel Eğitimde Rehberlik Ve Psikolojik Danışmaya Yönelik Öz Yeterlik Algıları, *OPUS - Türkiye Sosyal Politika ve Çalışma Hayatı Araştırmaları Dergisi*, 4(6) s.79-99